

O'ZBEKISTONDA SAN'ATGA BO'LGAN E'TIBOR**Meliqo'ziyeva Sarvinozxon Odiljon qizi**

Kamoliddin Bexzod nomidagi milliy rassomchilik va dizayn instituti,

1-kurs magistri.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15186051>

Annotatsiya. Hozirgi kunda O'zbekistonda san'atga bo'lgan e'tibor juda katta. Hozirgi kunda davlat tomonidan san'at sohasini rivojlantirish uchun keng imkoniyatlar yaratilmoqda.

Tasviriy san'at, musiqa, teatr, kino va xalq amaliy san'ati yo'nalishlarida islohotlar olib borilmoqda. San'atkorlarni qo'llab-quvvatlash, ularning ijodini keng targ'ib qilish va yosh avlodni san'atga qiziqtirishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Shuningdek, xalqaro hamkorlik ham rivojlanib, O'zbekiston san'ati jahon miqyosida tanilmoqda.

Kalit so'zlar: Madaniyat, San'at, Madaniy meros, Ijodkorlar, Teatr, Kino san'ati, Musiqa, Tasviriy san'at, Amaliy san'at, Madaniyat markazlari.

ATTENTION TO ART IN UZBEKISTAN

Abstract. Currently, there is a great deal of attention paid to art in Uzbekistan. Currently, the state is creating broad opportunities for the development of the arts. Reforms are being carried out in the areas of fine arts, music, theater, cinema and folk applied arts. Special attention is paid to supporting artists, promoting their work widely, and attracting the younger generation to art. International cooperation is also developing, and Uzbek art is becoming recognized worldwide.

Keywords: Culture, Art, Cultural Heritage, Artists, Theater, Cinema, Music, Fine Arts, Applied Arts, Cultural Centers.

ВНИМАНИЕ К ИСКУССТВУ В УЗБЕКИСТАНЕ

Аннотация. В настоящее время в Узбекистане внимание к искусству очень велико.

В настоящее время государство создает широкие возможности для развития арт-сектора. Реформы проводятся в сферах изобразительного искусства, музыки, театра, кино и народного творчества. Особое внимание уделяется поддержке художников, широкой пропаганде их творчества, привлечению к искусству подрастающего поколения. Также развивается международное сотрудничество, а искусство Узбекистана признано в мировом масштабе.

Ключевые слова: Культура, Искусство, Культурное наследие, Творцы, Театр, Киноискусство, Музыка, Изобразительное искусство, Прикладное искусство, Культурные центры.

Kirish

San'at insoniyat tarixining eng qadimiy va ajralmas qismidir. U millatning ma'naviy qiyofasini shakllantirishda, madaniyatini asrab-avaylashda va yangi avlodni estetik ruhda tarbiyalashda muhim rol o'ynaydi. O'zbek san'ati ham o'zining boy tarixi, o'ziga xosligi va go'zalligi bilan ajralib turadi. Ajdodlarimiz tomonidan asrlar davomida shakllangan tasviriy san'at, musiqa, teatr, kino, xalq amaliy san'ati kabi yo'nalishlar bugungi kunda ham rivojlanib, zamonaviy ijodkorlar tomonidan yangi bosqichga olib chiqilmoqda. So'nggi yillarda O'zbekistonda san'atga bo'lgan e'tibor sezilarli darajada ortdi.

Davlat tomonidan ijodkorlarga keng imkoniyatlar yaratilib, yangi madaniyat va san'at markazlari qurilmoqda, yosh iste'dodlarni qo'llab-quvvatlash tizimi kuchaytirilmoqda. Teatr va kinoteatrlar rekonstruksiya qilinib, zamonaviy texnologiyalar bilan jihozlanmoqda, san'at oliy o'quv yurtlarida esa yangi ta'lim dasturlari joriy etilmoqda. Bundan tashqari, xalqaro madaniy aloqalar rivojlanib, o'zbek san'ati dunyo miqyosida ham keng namoyon bo'layotgani e'tiborga loyiq. Shu bilan birga, san'atni rivojlantirishda milliy merosni asrab-avaylash va uni zamonaviy talablarga mos ravishda targ'ib etish muhim ahamiyat kasb etadi. Hozirgi kunda san'atning har bir yo'nalishi bo'yicha islohotlar olib borilmoqda, ijodiy jamoalar va san'atkorlarga shart-sharoitlar yaratilmoqda.

Adabiyotlar tahlili va metod

Xalqimiz madaniy hayotida musiqa azaldan beqiyos o'rin tutib keladi. Samarqand yaqinidagi Mo'minobod qishlog'idan 3 ming 300 yil muqaddam suyakdan yasalgan nay cholg'usi topilgani ham shundan dalolat beradi. Ma'lumki, kuy-ko'shiqqa, san'atga muhabbat xalqimizda bolalikdan boshlab, oila sharoitida shakllanadi. Uyida dutor, doira yoki boshqa cholg'u bo'lmagan, musiqaning hayotbaxsh ta'sirini o'z hayotida sezmasdan yashaydigan odamni bizning yurtimizda topish qiyin, desak, mubolag'a bo'lmaydi. Ajdodlardan me'ros milliy musiqa va tasviriy san'atni asrab avaylash va yanada rivojlantirish, shubhasiz, bugungi kunda bolalar musiqa va san'at maktablarida tahsil olayotgan o'quvchilar, ularga ta'lim berayotgan o'qituvchilar zimmasiga katta mas'uliyat yuklaydi. Ana shunday mas'uliyatli va sharaflı vazifani amalga oshirish uchun mustaqilligimiz sharofati bilan barcha sohalar qatori musiqa va san'at maktablari faoliyatini takomillashtirishga ham davlatimiz tomonidan yuksak e'tibor qaratildi. Birinchi Prezidentimiz tashabbusi bilan 2008-yilda Bolalar musiqa va san'at maktablarining moddiy-texnik bazasini mustaxkamlash va ularning faoliyatini yanada yaxshilash bo'yicha 2009-2014-yillarga mo'ljallangan Davlat dasturi qabul qilindi.

Dastur doirasida o'tgan yillar davomida bolalar musiqa va san'at maktablarini barpo etish, mavjudlarini kapital rekonstruksiya qilish, kapital va joriy ta'mirlash, ularning moddiy-texnik bazasini mustaxkamlash borasida keng ko'lamli ishlar amalga oshirildi.

Joriy yilda ushbu dastur ijrosi yakunlanib, mamlakatimiz bo'yicha barcha musiqa va san'at maktablari rivojida muhim va katta bosqich yakunlanadi. Bu ta'lim muassaslarida zamonaviy, xalqaro talablar darajasidagi shart-sharoitlar yaratilmoqda. Qolaversa, musiqa va san'atga ixtisoslashgan akademik litseylar, shuningdek, sohadagi oliy ta'lim muassasalari faoliyati ham bir-biriga muvofiqlashtirilib, yagona, uzluksiz musiqa va san'at ta'lim tizimi shakllandi. Davlat dasturining ijrosi samarasi o'laroq mamlakatimiz musiqa va tasviriy san'ati tarixida yorqin sahifa ochilib, yuzlab iste'dod sohiblarining ulg'ayishiga, madaniyatimiz taraqqiyotiga mustahkam poydevor qo'yildi. Dastur keng qamrovli bo'lib, unda, birinchidan, yangi zamonaviy maktab binolarini bunyod etish, ikkinchidan, ularni milliy va zamonaviy musiqa cholg'ulari bilan ta'minlash, uchinchidan, yangi o'quv dasturlar, darsliklar, uslubiy adabiyotlar yaratish va nihoyat, to'rtinchidan, o'qituvchilar malakasini oshirish va ularni ma'naviy-moddiy rag'batlantirish, maktablarni malakali mutaxassislar bilan ta'minlash kabi oliy maqsadlar mujassamlashtirilgan.

Yangi ta'lim-tarbiya jarayoni uchun barcha qulayliklarga ega musiqa va san'at maktablarining ikki namunadagi loyihalari ishlab chiqilib, respublikamizdagi aksariyat ta'lim muassasalari ana shu asosda qayta bunyod etildi. Ta'lim sifatini oshishi barobarida natijalar ham yuksaldi. Yuzlab iste'dodli yoshlarimiz xorijiy davlatlarda o'tkazilgan turli xil nufuzli xalqaro tanlovlarda ishtirok etib, o'z san'atlarini namoyish qilishmoqda. Bu esa farzandlarimizning hech kimdan kam emasligini yaqqol ko'rsatib turibdi. Mamlakatimizning o'zida o'tkazilayotgan musiqa va san'atga doir tadbirlarning saviya darajasi ham ortib, aytish mumkinki, xalqaro talabalar miqyosiga ko'tarilmoqda.

Yurtimizda o'tkaziladigan tanlovlarning tuman, shahar va viloyat bosqichlarida minglab yosh iste'dodlar ishtirok etib kelishmoqda. Shularni inobatga olgan holda aytish mumkin-ki, bugungi kunda bimalol aytish mumkinki musiqa va san'at maktablarida ijodkorlik, yangilanish va yuksalish jarayoni kechmoqda. Yana o'n – o'n besh yildan musiqa va san'at maktablarini tamomlab, san'atda o'z yo'lini topgan san'atkorlarimiz milliy musiqa va san'atimizni durdona asarlar bilan yana boyitishlari, uning obro' va nufuzini jahon bo'ylab yoyishlari shubhasiz.

Amalga oshirilayotgan bunyodkorlik ishlarining naqadar yuksakligini anglash uchun chorak asr kechmishga chekinib, o'sha vaqtdagi ahvolni yana bir bor eslab qo'yish foydadan holi bo'lmaydi. Mustaqillik arafasida musiqa va san'at maktablari o'z holiga tashlab qo'yilgan, nochor, ayniqsa, milliy san'atimiz kelajagi uchun shart-sharoit yo'q edi. Musiqa va san'at yo'nalishidagi maxsus maktablar barmoq bilan sanarli darajada kam, borlari ham boshqa tashkilotlarga qarashli bo'lgan binolarda ijarada turardi. Aksariyat tumanlarda esa na musiqa, na san'at maktabi ochilmagan, o'z binosiga ega maktablarning qariyb hammasi o'tgan asarning 40-50 yillarida hashar yo'li bilan xom g'ishtdan tiklangan edi.

Davr talablari darajasida yondashilganda, 90 foiz maktablar qayta qurishga muhtoj edi.

O'quv dasturlari markazdan yuborilar, shu bois unda milliy san'atimizga ikkinchi darajali, keraksiz narsaday qaralardi. Aksariyat hollarda musiqa cholg'ularini ota-onalar farzandlari uchun o'zlari xarid qilib kelardilar. Ko'rinib turibdiki, bunday sharoitda tahsil olgan o'quvchilarning bilim darajasi ham shunga yarasha bo'lgan. Birgina misol, 1990 yilda respublika bo'yicha ushbu maktablarning iqtidorli o'quvchilarida atigi uch nafargina xalqaro tanlovlarda qatnashgan. Maktablarda tarbiyalanuvchilar o'z san'atlarini namoyish etishlari uchun risoladagiday sahna, tomoshabinlar uchun qulay o'rindiqlar qo'yilgan. Xonalar har bir san'at turining xususiyatlaridan kelib chiqqan holda shakllantirilgan, ikki qavatli eshiklar o'rnatilgan, asbob-uskuna, musiqa cholg'ulari bilan ta'minlangan. Maktab binolari ham chiroyli, muhtasham bo'lib, mamlakatimizning istalgan tumaniga borsangiz hudud ko'rkiga ko'rk qo'shib turganligiga guvoh bo'lasiz. Avvallari musiqa maktabi qayerdaligini aholini qo'ya turing, ayrim ta'lim xodimlarining o'zlari ham aniq aytib berolmasdilar. Endilikda bu maktablar shahar va qishloqlarimizning ko'rki va faxriga aylangan.

Yangi maktablarning yana bir muhim jihati, avvallari maktablar san'ati yoki musiqaga yo'naltirilgan bo'lsa, endilikda barcha maktablarda har ikki yo'nalish ham qamrab olingan.

Qolaversa, mamlakatimizning eng chekka tumanlarida ham, markaziy shaharlarda ham musiqa va san'at maktablaridagi shart-sharoit bir xil – yuqori darajada, bir-biridan kam emas.

Albatta, bundan ko'zlangan asosiy maqsad ta'lim sifati va mazmunini oshirishdir.

Dasturda ayni shu masalaga jiddiy e'tibor qaratilgan, uzoqni ko'zlangan, puxta rejalar ishlab chiqilgan. Shu bois, u qisqa muddatda o'z samarasini bera boshladi. Endilikda bu muassasalari musiqa va san'at maktabi deb atala boshlandi. Musiqa yo'nalishlarida keng va shinam an'anaviy ijrochilik, estrada xonandaligi, o'zbek cholg'ulari, fortepiano, zarbli va damli cholg'ular, orkestr, xor ijrochiligi, xoreografiya sinflari, san'at yo'nalishida esa tasviriy san'at, haykaltaroshlik, yog'och o'ymakorligi, amaliy san'at, badiiy kashtachilik, ganchkorlik, misgarlik kabi yo'nalishlar joriy etildi. Alohida konsert zallari, muhtasham sahna o'quvchilarga o'z iste'dodlarini to'liq namoyon etishlari uchun katta imkoniyat bermoqda.

Maktablarning moddiy-texnik bazasi mustahkamlanib, milliy va zamonaviy musiqa asboblari, konsertlar o'tkazish uchun zamonaviy texnik jihoz va uskunalar mavjud. Eng muhimi, bugungi kunda musiqa san'ati navqiron avlodimizning yuksak ruhida kamol topishida boshqa san'at turlariga qaraganda ko'proq va kuchliroq ta'sir ko'rsatmoqda. San'at inson tabiatidagi eng go'zal tuyg'u va ezgu niyatlarning nozik ifodasidir. Ma'naviy olamimizning bir qirrasida charaqlab turguvchi bu yorug' nur odamlarga nafosat, latofat, fasohat ilmidan saboq beradigan go'yo, va aksincha, razolat va qabohatdan uzoqlashtiradi. Shoirларimiz aytganidek, kuy va qo'shiq kirgan uyga qayg'u yo'lamaydi.

Xulosa

O'zbekistonda san'atga bo'lgan e'tibor yildan-yilga ortib, ijodkorlar uchun yangi imkoniyatlar eshigi ochilmoqda. Davlat tomonidan san'atni rivojlantirishga qaratilgan islohotlar natijasida madaniyat markazlari, teatr va kinoteatrlar, san'at maktablari zamonaviy sharoitlarga mos ravishda yangilanmoqda. Yosh ijodkorlarni qo'llab-quvvatlash, ularning iste'dodini namoyon etishi uchun turli tanlovlar, festival va ko'rgazmalar tashkil etilayotgani san'atning har tomonlama rivojlanishiga xizmat qilmoqda. Shuningdek, O'zbekiston san'atining xalqaro miqyosda tanilishiga ham alohida e'tibor qaratilmoqda. San'atkorlar turli xalqaro festival va ko'rgazmalarda ishtirok etib, milliy madaniyatimizni butun dunyoga namoyish etmoqda.

Bu esa nafaqat san'at sohasining rivojlanishiga, balki O'zbekistonning jahon madaniy makonidagi o'rnini mustahkamlashga xizmat qiladi. Kelajakda san'atni yanada rivojlantirish uchun ijodkorlarni qo'llab-quvvatlash, yosh iste'dodlarni kashf etish va ularning ijodiy faoliyatini rag'batlantirish muhim vazifalardan biri bo'lib qoladi. Madaniy merosimizni asrab-avaylash bilan birga, zamonaviy san'at yo'nalishlarini rivojlantirish, texnologiyalar bilan uyg'unlashtirish va yangi uslublarni tatbiq etish orqali O'zbekiston san'ati yanada yuksalishiga ishonch komil.

REFERENCES

1. Karimov I.A. "Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch" – Toshkent: "Ma'naviyat" nashriyoti, 2008-y.
2. Islomov D. "Doira san'ati darg'alari" – Toshkent: "Fan va texnologiyalar" nashriyoti, 2019-y.
3. Islomov D. "Moziydan sado" – Toshkent: "Ekstremum press" nashriyoti, 2015-y. 4. Islomov D. "Sharq musiqasi tarixidan" – Toshkent: "Fan va texnologiyalar" nashriyoti, 2017-y.
4. Toshmatov. O.,. "Cholg'ushunoslik" – Toshkent, 2006-y.